

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**

Julkinen

31.10.2023

1/7

Aihe	TUPAKKALAIN VALVONTA
Arviointi- ja ohjauskäyntien kohde	Helsingin kaupunki, ympäristöpalvelut
Osoite	Työpajankatu 8 00580 HELSINKI
Arviointi- ja ohjauskäynnin päivämäärä	6.6.2023
Arvioinnin suorittaja	Etelä-Suomen aluehallintovirasto Tomi Kekki, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja
Muut osallistajat	Erja-Riitta Tarhanen, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Sini Mustakallio, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**

31.10.2023

Julkinen

2/7

Helsingin kaupunki, ympäristöpalvelut:

Hernesmaa Anne, ympäristötarkastaja
Hippi Katri, ympäristötarkastaja
Huttunen Paula, ympäristötarkastaja
Kiesi Jukka, ympäristötarkastaja
Koskinen Timo, ympäristötarkastaja
Kosunen Lauri, elintarviketarkastaja
Linna Karoliina, ympäristötarkastaja
Lyyski Toni, tiimipäällikkö, terveydensuojelu
Mattila Jari, ympäristötarkastaja
Myllyveräjä Joona, ympäristötarkastaja
Nurminen Hannele, ympäristötarkastaja
Pakalen Anni, elintarviketarkastaja
Petäjaniemi Anna, terveystieteiden tutkija
Salo Johanna, ympäristötarkastaja
Skändaj Rita, ympäristötarkastaja
Vatanen Hanna, ympäristötarkastaja
Vepsäläinen Päivi, tiimipäällikkö, asumisterveys
Wächter Niina, ympäristötarkastaja
Åberg Riikka, yksikön päällikkö, Elintarviketurvallisuus
Öjst Heidi, yksikön päällikkö, Ympäristöterveys

Etäyhteydellä:

Helsingin kaupunki:

Front Sari, ympäristötarkastaja
Iivari Raisa, ympäristötarkastaja
Kiiveri Heidi, ympäristötarkastaja
Rastas Tiina, ympäristötarkastaja

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**

31.10.2023

Julkinen

3/7

Saari Olga, ympäristötarkastaja
Tuominen Adele, ympäristötarkastaja

Helleharju Laura (Valvira), ylitarkastaja
Hemming Sonja (Valvira), ylitarkastaja
Lencioni Isabella (Valvira), johtava asiantuntija
Kauppi Reija (Valvira), lakimies
Peippo Taru (Valvira), lakimies
Ritari Anne (Valvira), lakimies

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
sisältö**

Tupakkalain valvonnan arviointi- ja ohjauskäynnin sisältönä on tupakkavalvonnan arviointi yleisellä tasolla sekä tarkempi arviointi tupakan myynnin, asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen sekä yleisten tupakointikieltojen valvonnasta.

Arviointi perustuu valtakunnallisissa tietojärjestelmissä (VYHA, Vati) oleviin valvontayksikön tietoihin, valvontayksikön toimittamaan ennakko- ja jälkikäteismateriaaliin sekä 6.6.2023 pidettyyn tupakkalain valvonnan arviointi- ja ohjauspäivän haastatteluun.

**Arvioinnin perusteet ja
dokumentit**

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2024
Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2020-2024
Tupakkalaki 549/2016

Raportin jakelu

Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut
Helsingin kaupungin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto
Ruokavirasto
Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valvira

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**

Julkinen

31.10.2023

4/7

Yleistä tupakkavalvonnasta

Tupakkalain asiat käsitellään Helsingissä kokonaan Ympäristöterveysyksikössä. Arvioinnin perusteella yksikön suorittama tupakkalain valvonta on vaikuttavaa. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset ovat toteutuneet hyvin suunnitelman mukaisesti. Valvontasuunnitelmassa on kuvattu kattavasti tupakkalain piiriin kuuluvaa valvontaa ja prosesseja. Sekä tupakkatuotteiden vähittäismyynnin että tupakointitilojen valvonnassa käytetään Vati-tietojärjestelmän valvontalomakkeita.

Haasteita aiheuttavat asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen kasvavat määrät sekä tupakkalain uudentyyppiset toimijat kuten esimerkiksi vesipiippukahvilat. Valvonnan tilannetta helpottaa tupakkalain toteutuva tavoite eli myyntipaikkojen väheneminen. Myös sähkösavukemyymälöiden määrä on selvästi vähentynyt. Yleisötilaisuuksissa suoritetaan tupakkavalvontaa joka vuosi. Myynnin valvonnassa on kehitetty osittaista etätarkastusta ja todettu malli toimivaksi. Ehkäisevään päihdetyöhön osallistutaan aktiivisesti.

Palautetta Valviralle ja aluehallintovirastolle

Tupakanmyynnin toimijoille annettavat varoitukset eivät näy Vati-tietojärjestelmässä keinona. Varoitusten tulisi olla näkyvissä Vati-tietojärjestelmässä, sillä lainsäädännön mukaan sitä on käytettävä ennen pakkokeinoja.

Valviran asunto-osakeyhtiöiden lomake tupakointikiellon hakemiseen koetaan puutteelliseksi, jonka vuoksi yksiköllä on oma lomake käytössä. Valviran lomake olisi tarpeen päivittää.

Organisaatio ja henkilöstö

**** Valvonnan järjestäminen ja voimavarat***

(Hyvä käytäntö)

Tupakan vähittäismyynnin valvonnan suorittaa siihen erikoistuneet kaksi tarkastajaa ja asuntoyhteisöjen tupakointikieltoja puolestaan hoitaa kolme tarkastajaa. Tupakka- ja lääkelain valvontaan arvioidaan käytettävän 3,5 henkilötyövuotta, josta suunnitelmalliseen valvontaan käytetään 1,7 htv:tä ja muu osa asuntoyhteisöjen tupakointikieltoihin. Resurssit varsinkin myynnin valvonnassa nähdään riittäviksi, sillä myyntipaikkojen määrä on selvästi vähentynyt viime vuosina. Myös asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen käsittelyyn on saatu vahvistusta ja aiempi käsittelyjono on purettu. Valvontasuunnitelma on toteutunut Vati-tietojärjestelmästä saadun tiedon perusteella hyvin viime vuosina.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**

Julkinen

31.10.2023

5/7

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltoja käsitellään tällä hetkellä noin 100 vuosittain. Kieltoja on käsitelty tähän mennessä yhteensä noin 300. Taksassa on mainittu tupakkalain maksut asianmukaisesti. Tupakkalain asioista viedään ympäristö- ja lupajaostolle tiedoksi valvontasuunnitelman asiat sekä toteuman arviointi.

Valvontatyötä ohjaavat ja tukevat asiat

*** Ohjeiden ja tulkintojen käsittely yksikössä**

(Hyvä käytäntö)

Tupakkalain valtakunnallisia ohjeita ja uusia tulkintoja käydään säännöllisesti läpi yksikön ja tiimien palaverissa.

*** Toimintaohjeet ja lomakkeet**

(Hyvä käytäntö)

Yksikkö soveltaa tupakkalain valvonnassa Valviran ohjeita ja lomakkeita. Lisäksi käytössä on kattavasti omia selkeitä ohjeita esimerkiksi tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupahakemusten käsittelyyn sekä ohje asuntoyhteisön tupakointikiellon käsittelyyn ja kiellon rikkomiseen. Ohjeistus sisältää tarkat kuvaukset eri tietojärjestelmiin kirjaamisesta. Yksikössä on kehitetty valvontaa tehostavia omia menettelyjä, kuten etätarkastaminen myyntipaikkoihin.

*** Verkkosivut**

(Hyvä käytäntö)

Valvontayksikön verkkosivuilla on tupakkavalvonnasta asianmukaisesti ja selkeästi tietoa tarjolla erityisesti tupakan myyntiin ja asuntoyhteisöjen tupakointikieltoihin liittyen. Tupakointikiellon hakemiseen asuntoyhteisölle on tehty havainnollinen ohjevideo. Yksikön yhteystiedot löytyvät helposti. Sivuille on linkkejä keskeisille muille viranomaissivuille.

*** Tietojärjestelmät**

(Hyvä käytäntö)

Tupakkavalvonnan tarkastuskertomukset tehdään Vati-tietojärjestelmään. Päätökset tehdään kaupungin omaan Ahjojärjestelmään.

*** Ehkäisevään päihdetyöhön osallistuminen**

(Hyvä käytäntö)

Valvontayksikkö tekee yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön, poliisin ja tullin kanssa sekä on mukana ehkäisevän päihdetyön verkostossa, PAKKA-toiminnassa ja savuton Helsinki -verkostossa.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**
31.10.2023

Julkinen

6/7

*** Verkkosivut**

(Kehitettävää)

Verkkosivuilla on niukasti tietoa yleisistä tupakointikielloista. Esimerkiksi uusista tupakointikieltoalueista (EU-uimarannat ja leikkikentät) ei ole mainintaa verkkosivuilla. Asiasta löytyi tietoa vain tiedotteesta haku-toiminnon avulla. Sivut olisi näiltä osin tarpeen päivittää.

Valvontasuunnitelma ja sen toteutuminen

Tupakan vähittäismyynnin suunniteltu valvonta on toteutunut hyvin viime vuosina. Vuonna 2022 myynnin valvontasuunnitelma toteutui 94 %:sesti ja tupakointitilojen suunnitelma kokonaan. Tupakan myynnissä havaitut puutteet koskivat yleensä omavalvontasuunnitelmaa. Tupakan myyntipaikkojen määrä on vähentynyt selvästi viimeisen viiden vuoden aikana. Lisäksi valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset yleisille uimarannoille ja yleisötapahtumiin toteutuivat.

*** Valvontasuunnitelma**

(Hyvä käytäntö)

Yksikön valvontasuunnitelmassa on kerrottu, miten tupakkalain valvontaa suoritetaan yksikössä ja mitä resursseja siihen on varattu. Valviran ohjeistamia valvonnan painopisteitä ja niiden merkitystä on myös pyritty selventämään. Lisäksi todetaan, että tupakkalain valvontaa tehdään muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä. Valvontasuunnitelmassa on kuvattu tupakan myynnin, tupakointitilojen sekä asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen valvontaa. Suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvat yksikössä myös yleiset uimarannat sekä kasviperäisten tuotteiden, sähkösavukelaitteiden ja tupakan vastikkeiden myyntipaikat. Yleiset uimarannat tarkastetaan terveysuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä. Nämä tarkastukset ovat maksuttomia.

Tupakkalain kohdevalvonta

*** Myynnin valvonta**

(Hyvä käytäntö)

Myynnin valvontakäynnit suoritetaan pääasiassa ennalta ilmoittamatta. Ennakkomateriaalina toimitetut tupakan vähittäismyyntilupa-asiakirjat olivat asianmukaisia. Valvontayksikkö käyttää tarvittaessa pakkokeinoja ja yksi luvan peruuttamispäätös on tehty. Lisäksi muutamia varoituksia annetaan vuosittain. Myynnin valvontaa on kehitetty huomattavasti siten, että osa tarkastuksista tehdään nykyisin etätarkastuksina. Etätarkastukset kohdistetaan riskinarvioinnin ja tarkastushistorian perusteella. Joka toinen tarkastus on mahdollista tehdä etätarkastuksena.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**

Julkinen

31.10.2023

7/7

Etätarkastus on toiminnanharjoittajalle vapaaehtoinen tapa suorittaa tarkastus. Tällä hetkellä suurin osa puutteista myyntitoiminnassa koskee omavalvontasuunnitelmien päivityksiä.

*** Suuret yleisötilaisuudet**

(Hyvä käytäntö)

Yksikössä valvotaan tupakkalain noudattamista suurissa yleisötilaisuuksissa. Vuonna 2023 valvotaan neljä tilaisuutta. Valvonta on käytännössä ennen tapahtumaa tehtävää eli järjestetään ennakkotapaaminen toimijan kanssa. Tilaisuudessa käydään läpi myynnin ja tupakoinnin järjestelyt, kieltokyltit sekä järjestystyhenkilöstön ohjeistus. Tarkastuksista laaditaan aina tarkastuskertomus.

*** Tarkastuskertomukset**

(Hyvä käytäntö)

Ennakkomateriaalina toimitetut myynnin tarkastuskertomukset olivat asianmukaisia. Tarkastuskertomuksissa otettiin selvästi kantaa todettuihin puutteisiin. Myös toimitetut tarkastuskertomukset EU-rantojen tupakointikieltojen noudattamisesta olivat asianmukaisesti laaditut.

*** Asuntoyhteisöjen tupakointikiellot**

(Hyvä käytäntö)

Ennakkoon toimitetut päätökset tupakointikielloista asunto-osakeyhtiöissä olivat asianmukaisia ja huolellisesti laadittuja. Kuuleminen päätöksestä toteutetaan viranomaisen verkkosivuilla yleistiedoksiantona, kun kuultavia on yli 30. Vuonna 2022 kieltojen valvomiseksi tehtiin 82 tarkastusta. Valvontakäytännöt edelleen etsivät lopullisia muotojaan, sillä näytön saamiseen kiellon rikkomisesta liittyy haasteita.

*** Yleisten tupakointikieltojen valvonta**

(Hyvä käytäntö)

Yleisiä tupakointikieltoja valvotaan oppilaitosten ja päiväkotien terveydensuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä. Yleensä ongelmat liittyvät tupakkapaikan sijaintiin.